

Obyčejní lidé – text 3

Život v šedé zóně (1992)

Období let 1970-89 se vyznačovalo naprostou absencí právního stavu. Naplňoval se okřídlený výrok sv. Augustina: „Remota iustitia quid sunt regna nisi magna latrocinia“ (co jsou státy, není-li v nich spravedlnosti, než velká lotrovství): Moderní pojetí teritoriality práva (určité právo platí na určitém území pro všechny bez rozdílu) bylo potlačeno feudálně-stavovským pojetím personality práva. Podle něho byla větší část osob zcela svázána řadou bezduchých právních norem, zatímco menší díl zcela povznesen nad jakákoli zákonná ustanovení, a tím spíše i nad principy morální. Tento stav byl dvojnásob nebezpečný. Předně vedl k apolitizaci širokého spektra společnosti. Prozíraví a slušní lidé se záhy zbavili iluze, že by pronikáním do řad stranické „věrchušky“ mohli ovlivnit chod veřejných záležitostí k lepšímu. Většina obyvatelstva, zachváceného nadšením nad vývojem roku 1968, upadla po srpnové invazi do stejně hluboké deprese. Cítila se podvedena a pochopila obrodný proces jako boj dvou mocenských frakcí uvnitř KSČ, do kterého byla zatažena proti své vůli a se kterým vlastně nemá nic společného. Zde je asi třeba spatřovat hlavní příčinu té neotřesitelné pasivity „mlčící většiny“ a stále hrozivěji rostoucí přehradu mezi ní a prominenty.

Na druhé straně tento stav vedl k zakořenění představy, že amorálnost vrchnosti ospravedlňuje drobné prohřešky poddaných. Třebaže za rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví hrozily mnohem vyšší trestní sazby než za zcizení vlastnictví osobního, hospodářská kriminalita se stala jevem naprosto rozšířeným a běžným. Vytvořila se charakteristická zbohatlická vrstva rekrutující se z příslušníků některých profesí, kteří na jedné straně okrádali stát o materiál, daně z černého zisku, o placenou pracovní dobu. Zároveň jim zprostředkování nedostatkového zboží a služeb umožňovalo rozsáhlé okrádání zákazníků. Beztrestnost zaručovala neslýchaná úplatnost armády úředníků a příslušníků SNB, se kterými často vytvářeli neprůstřelné, zájmově těsně svázané mafie. „Stínová ekonomika“ by pochopitelně nemohla fungovat zcela uspokojivě bez veksláků, jejichž zisky zaručovala souběžná existence odlišných valutových kurzů. Celospolečenská korupce pronikla dokonce do zdravotnictví a péče o staré a trvale postižené osoby. Morální hodnoty bylo obtížné vštěpovat mládeži, jež byla nucena ve školních lavicích papouškovat vyložené lži a nesmysly. Většina rodičů sice doma uváděla věci na pravou míru, ale tím se prohlubovala schizofreničnost situace, v níž děti dospívaly. Málomocný rodič byl ochoten riskovat budoucnost svého dítěte jen proto, aby například sdělil pedagogům tuto prostou pravdu: „Já trvám na tom, že Plzeň osvobodil Patton!“

Politická služebnost, k níž byl učitelský stav dotlačen ve spojení se žebračnými platy, smazala atraktivitu profese. Na základním stupni dosáhla feminizace školství takřka absolutní hodnoty. Těžkou ránu utrpěla olympijská zásada „citius, altius fortius“ (rychleji, dále, silněji). Mládež přestala sportovat se spontánností, která byla příznačná například pro první republiku. Ve vrcholovém sportu spatřovali mladší adepti a jejich rodiče příležitost, jak získat majetek a především možnost cestovat do ciziny, normálním smrtelníkům takřka nedostupné. Na špičkového sportovce se nahlíželo jako na biologický stroj, zdokonalený za státní peníze, který případ od případu poslušně dopuje, nechá na svých úspěších přiživovat houf zbytečných funkcionářů československého svazu tělesné výchovy a sportu (ČSTV) a v případě politické potřeby se na vnější nátlak vzdá vyvrcholení své kariéry (neúčast československých sportovců na olympiádě v Los Angeles 1984). Není divu, že za této situace řada vynikajících osobností (tenistů, hokejistů a dalších) dala přednost emigraci.

Dějiny země koruny české, Paseka, Praha 1992, s. 304 - 306